

Az informális gazdaság és az informális piac világa

[Czakó Ágnes, Giczi Johanna, Sík Endre (szerk.): Piachely – KGST piac – Emberpiac. ELTE TáTK Budapest 2010. ISBN 978 963 284 139 7]

Kulcsár László

Nyugat-magyarországi Egyetem Sopron

A gazdasági jellegű intézmények és magatartások sajátos világát mutatja be az ismertetésre választott tanulmánykötet. Mint Sík Endre nemzetközi kitekintést is tartalmazó írásaiból kiderül, az informális gazdaság világszerte elterjedt jelenség, nem kis fejfájást okozva a közgazdászoknak és a politikusoknak. A közgazdászok a közgazdaságtan tiszta törvényszerűségeinek érvényesülését féltik az informális gazdaság áttekinthetetlen szövevényétől, s a GDP érvényességét kikezdő jellegétől. A politikusok, főként Kelet Európában bizonytalanok a jelenség funkcióit és hatásait illetően.

A fogalmak bizonytalanságaira Czakó Ágnes már az első tanulmányban felhívja a figyelmet. A piac, a kereskedés, a csere fogalmainak értelmezésbeli problémái mellett hasonlóan bizonytalan az informális gazdaság elkülönülése a formális gazdaság közgazdászok által preferált világától. Sok esetben nehéz elkülöníteni egymástól az informális és illegális gazdasági magatartásokat is, noha a jogászok nagy része ezt a megállapítást feltehetően erősen opponálná.

Czakó Ágnes nemcsak a fogalmak bizonytalanságait veszi sorra, hanem a téma szempontjából fontos, különböző közgazdasági, regionális gazdaságtani és szociológiai elméletek áttekintését is elvégzi.¹⁸⁰ Az informális gazdasággal foglalkozó munkák egyik lényeges megállapítása az, hogy ez a fajta intézményi szerveződés és magatartás a pénzgazdaságok mindegyikében jelen van, függetlenül azok fejlettségétől. A gazdaság fejlettsége, de még inkább a regionális eltérésekben is szerepet játszó kulturális, történeti (politikai) sajátosságok az intézmények és a magatartások hallatlan gazdagságát hozták létre és éltetik ma is a legfejlettebb piacgazdaságokban éppúgy, mint a kelet-európai, vagy afrikai társadalmakban.

„Az informális piachely sokféle formája voltaképpen egy *informális – formális kontinuum* eltérő pontjain helyezhetők el.”¹⁸¹ – írja Czakó Ágnes, s ebben a dimenzióban valóban elhelyezhető az összes vizsgált intézmény, magatartás. A formális – nem formális skála mellett azonban még több más dimenzió is értelmezhető lenne. Ilyen például a legális és illegális skála, vagy a pénz és barter

180 Czakó Ágnes: A csere, a piac és a kereskedés – fogalmak és értelmezések (9-37 oldal).

181 Czakó Ágnes: Hiv. mű. 34. oldal.

csereügyletek, szolgáltatások egymás mellett létező gyakorlata. A piachelyek sokféleségére és azok értelmezésének nehézségeire is rávilágít Sík Endre nemzetközi kitekintést tartalmazó tanulmánya.¹⁸² A fogalmi nehézségekre példa lehet az, hogy Sík nem tekinti informális piachelynek az Amerikában népszerű „garázsvásárt” (garage sale vagy yard sale), mivel, mint írja, ott csak egy eladó vesz részt a kereskedésben. Ha csak az eladók száma lenne a fogalom kritériuma, akkor Magyarország és Románia keleti területein egyedül vándorló és egy napra letelepedő árusok is kiesnének a fogalomból. Ettől eltekintve Sík tanulmánya igen komoly hozzájárulást jelent az informális gazdaság szociológiai értelmezéséhez. Piachely tipológiája és a jelenség konceptualizálására irányuló törekvése nagyon megkönnyíti a témát érintő empirikus vizsgálatokat tervező kutatók dolgát.

A kötet legtöbb tanulmánya az informális gazdaság sajátos Kelet-európai jelenségével foglalkozik. Ezen belül érthetően a magyar sajátosságok állnak a középpontban, de olvashatunk az erdélyi¹⁸³ és a mongol¹⁸⁴ helyzetet leíró tanulmányokat is.

Az informális gazdaság sajátos jelensége volt Magyarországon az ún. KGST piac, vagy „lengyel piac”. A hiánygazdaságok politikai viszonyainak kényszerű lazulása megteremtette az ilyen informális piacok elterjedésének, felvirágzásának lehetőségét, amely minden „szocialista” országban megtalálható volt, az adott ország gazdasági és politikai viszonyai által befolyásoltan. Sík Endre tanulmánya¹⁸⁵ nemcsak a különböző kelet- európai országokban kialakult informális piacokat mutatja be, hanem elemzésében ezek továbbélését is elemzi „poszt-szocialista” körülmények között.

A szocializmusban az informális piachelyek egyfelől, mint gazdasági korrekciós mechanizmusok működtek, másfelől viszont, ahogy a tanulmány rámutat, társadalmi funkciót is elláttak: szórakoztató, izgalmas, egzotikus időtöltési lehetőséget nyújtottak a „shoppingolásra” vágyóknak. Egyik – másik piac turista látványosságként is sikert aratott.

A rendszerváltozás után ezek a piachelyek tovább virágoztak, de funkciójuk az évek során megváltozott. A szórakoztató jellegük visszaszorult, s előtérbe került a rendkívüli mértékben elmélyülő társadalmi – gazdasági egyenlőtlenségek következtében a gazdasági funkciója: a „szegények piaca” lett.

Nemcsak a funkciók, hanem a szereplők is nagy változatosságot mutatnak. A regionális egyenlőtlenségek ezen a téren is „hozzák magukat”. Érdekes

---

182 Sík Endre: Az informális piachely a világban. 39-91 oldal.

183 Vitos Katalin: A kőrösfőiek gazdasági migrációja (325- 339). Gál Katalin: „Dobozolók, cápák, ószeresek” – informális gazdasági stratégiák Kolozsváron (335-339).

184 Giczi Johanna: Városi informális kereskedelem Mongóliában. 134-142

185 Sík endre: A KGST-túl, a kgst - piachelyig és tovább.93-127 oldal.

összehasonlításra ad alkalmat két térkép, amely két különböző tanulmányból és szerzőktől származik.¹⁸⁶ A két térkép világosan mutatja az ország Nyugat – Kelet lejtőjét: A „lomizás,” mint informális gazdasági jelenség szinte csak Nyugat – Magyarországra szorítkozik. Ausztria közelsége és a magasabb életszínvonal értékesebb „lomokat” is jelent. Kelet Magyarországon viszont az informális piachelyek dominálnak, amelyekben kapható olcsó, silányabb minőségű áruk igazodnak a vásárlóerő alacsonyabb színvonalához.

A kötetet Giczi Johanna alapos módszertani tanulmánya zárja, amelyből kiderül az a sokféle módszertani megközelítés, amelyet az évek során a kutatók alkalmaztak e sokrétű társadalmi jelenség megközelítésére. A feldolgozott szakirodalom anyaga is jól hasznosítható a téma iránt érdeklődők számára.

Remélhetően a következő időszakban megindul egyfajta elméletalkotás is, amely a kötetben közölt elemzések, esettanulmányok alapján a közös és eltérő sajátosságokat egyaránt rendszerbe szervezi és láttatni engedi az informális gazdaság Kelet-európai modelljét. Ez a lépés igen hasznos lenne mind a közgazdaságtan, mint pedig a politológia számára, nem is beszélve a szociológia számos ágáról.

---

186 Czakó Ágnes & Giczi Johanna: A kgst-piachely néhány jellemzője a mai Magyarországon (199. oldal) és Kovács Ernő & Lőke Zsuzsanna & Bacsí Zsuzsanna: Lomizás a mai Magyarországon (292. oldal).

Economy & Society

VOLUME 3.

MARCH 2011

NUMBER 1.

Table Of Contents

Abstracts

ARTICLES

The Torn-apart Nation of the Carpathian Basin: Do the Hungarians Know Each Other?

*Dr. Miklós Duray, Bratislava
University of West Hungary, Sopron*

Since 1920 it has been the most depressing and challenging task for Hungarian researchers with a patriotic attitude to keep - in a mental sense - the torn-apart nation in one block. These Hungarian national problems are corresponding to the problems appeared in the 16th-18th century. Today the principal task is to reveal the anti-national totalitarianism of the single party communist state as the phenomena inherited from the communist era are still demoralizing the nation. The problem of developing apart appeared in the studies of Gyula Illyés, Lajos Für, Gyula Fekete during the communist era. In the early 1970s it caused general consternation among intellectuals that, according to a survey, secondary school leavers did not know what the mother tongue of Szekler people was, however, Szeklers associate themselves more Hungarian than Hungarians. Research of Hungarian national identity clearly proves that the communist regime started a systematic attack against the nation after 1956. The most significant basis of this was the socialist nation-conception formulated in Moscow, which was used to weaken national identity in Hungary and to assimilate Hungarians living over the borders. The consequences of this conception are still in existence in Hungary as well as in the neighbouring countries even 20 years after the fall of the communist regime.

KEYWORDS: National identity, single party communist state, anti-national totalitarianism, assimilation

Competition and „Efficiency“: The Ethical Reef of Neoliberalism

Ulrich Thielemann

Director, MeM – Think Tank for Business Ethics in Berlin, Germany

Visiting professor, University of Vienna, Austria

Based on the assumption that the enthronement of the market as the moral principle ethically fails, as the market principle comes down to an ethics of the right of the powerful, it might seem that a principled market apologia, i.e. economism, does not need to surrender. Instead of concentrating on exchange and pure self-interest, this variant of market apologia points to competition; and it does not fall prey to an ethics without morality, as it claims that we do have duties – the duty to secure that the market proceeds competitively.

Among the numerous “good” features, attributed to competition one feature stands out: its “efficiency”. The paper examines two versions of the “efficiency” argument, utilitarianism and “prosperity for all”. The respective shortcomings of both views are elucidated by employing the concepts of “creative destruction”, “outer market values”, and (the compulsion to) “entrepreneurship”. The paper concludes with the normative prospect of constraining, instead of ever increasing, the competitiveness not just of the economy, but of society in general.

KEYWORDS: competition, ethics, efficiency, utilitarianism, economism

How to defuse the time bomb of the global monetary system?

Dr. Márk Joób PhD lecturer, researcher

University of West Hungary, Sopron

University of Zurich, Centre for Ethics

Our current monetary system has to be regarded as a time bomb because in the foreseeable future it leads to a monetary and economic collapse. The constraint of economic growth arises namely from our monetary system. It is the circulation of money that keeps modern economy alive. Money is predominantly credit-money since it comes into being by borrowing. On a credit however interest is charged. Hence, for the economy just to be in balance an extent of growth is necessary that covers the interest on credit-money – otherwise the system breaks down. The amount of money in circulation has to be extended as a minimum in proportion to economic growth in order to avoid paralysing deflation. And an extended amount of money requires further interest payments and further economic growth. So, due to its inherent, self-generating constraint of growth our monetary system is

nothing else but a Ponzi scheme that sooner or later will collapse because the Earth's resources are limited.

The primary prerequisite for a solution is the understanding of the problem just described. It is also clear that only a fundamental reform of our monetary and economic system may constitute a durable solution. A seigniorage reform is surely worth of consideration.

KEYWORDS: sustainability, credit, growth, monetary system

Civic and Religious Identity

*Norbert Varga assistant professor
University of West Hungary*

In the states of the former socialist block in Eastern Europe the social role of churches and the community activity patterns of religious people have not come to mutual agreement even in the beginning of the 21st century. Some vision a terrifying image and can see the incarnation of the Middle Ages in civil activities of the church. Others focus on social passivity of religious people and the contraction of the church. Presenting the contextual analysis of the Bible and the catholic social teaching, I make an attempt to contribute to the above mentioned discourse. In my study I follow a social science oriented approach rather than a theological oriented one.

KEYWORDS: non-profit, civil, state, the Church, religion

Hungarian academic and public writing on the Albanians at the beginning of the XX. century

*Dr. László Márfa Molnár, PhD
University of West Hungary*

Following the Austro-Hungarian Compromise in 1867 the attention of the leading circles of the Austro-Hungarian Monarchy (AHM) turned to the Balkan, and in particular the territories inhabited by the Albanians. Motivated by the aspiration for a territorial expansion at the expense of the Russian and the Ottoman Empires, there was a strong intention of "discovering" the Albanians, who had been previously known by mere reports. The political power strongly supported this initiative in order to facilitate future plans for domination in the region. In the common space of foreign policy the Austrians regarded the German academic influence as vital. German scholars identified several archaic elements of the language, culture and anthropology of the Albanians, and they thought that they

could clarify many issues of the Indo-European past by the academic study and description of the Skipetars. As for the Hungarians, the main motivations were the historical heritage of the late Middle Ages but occasionally we can also observe heroic-romantic gestures and adventurous elements in the biographies of the first Hungarian scholars in Albania. These scholars, who had won an international reputation, were later totally forgotten, and they were re-discovered only after the turn of the millennium, thanks to a new kind of scholarly attention.

KEYWORDS: Balkans, Albanians, influence, foreign policy, anthropology

Knowledge Management and the University as a Company

Anikó Balogh, PhD student

Assistant Lecturer Dennis Gabor College Budapest

In the era of knowledge society and knowledge economy higher education institutions play an important role both in society and economy. Knowledge becomes capital goods, thus knowledge management is key. After a theoretical overview I examine the processes, tools and strategies associated with knowledge management at higher education institutions. The paper also tries to find the means and methods of higher education institutions may utilize knowledge management tools in cooperation with other players of economy.

KEYWORDS: Knowledge Management, higher education, e-learning

The Changing European Welfare State: Concepts and Lessons

Orsolya Zagyi assistant professor

Debrecen University, Nyíregyháza

Social welfare is a complex phenomenon. Its problem is a universal social one where economical, ideological, political and philosophical questions can also be found. It contains several ordinary and basic economical questions such as economic development, efficiency, sustainability, investment, consumption, income distribution, state budget, economical balance, globalization, monitoring, etc. In this study we would like to introduce how changed the function of the social welfare and how it approached to the economical fulfillment in the last two decades. First of all we follow the changes in case of European countries especially in the European Union. We also mention the European social problems and the need of reforms.

KEYWORDS: social welfare, European welfare policy

Features of the nonprofit sector's human- and finance fundraising in our days

*Dr. Juhász Zita PhD assistant professor
University of West-Hungary, Faculty of Economics*

The nonprofit sector is very various. We often find this sector's data in statistics all in one and we could meet several opinions in connection with this question. In this wise, these data completely hide the features of these organizations with different conditions and financial requirements. The theories give starting points how the financing and fundraise should operate in this sector, but these are mainly calibrated for the classical civil organizations. In our days the civil organizations in Hungary really have to grapple for only slight funds. Consequently, the analysis of revenue's structure in organizations could be edifying and if we know the financial process in detail, it should be worthwhile to examine the geographical differences of nonprofit's structure. Our arrears in the field of employment considering the third sector is significant compared to the European developed countries, and to USA also In expert's opinion the increased of the employment rate in the nonprofit sector is sure. The growing number of the tenders is a significant issue. More programs have been started for the dismissed public servants. The other field is the nonprofit organizations in the labor market. These organizations and their programs - employment projects and labor market programs - brought a number of nice results.

KEYWORDS: nonprofit sector, human resources, finance resources, fundraising

BOOK REVIEWS

Csaba László, Jeszenszky Géza, Martonyi János: Helyünk a világban. A magyar külpolitika útja a 21. században, Éghajlat könyvkiadó 2009, 217o. ISBN 978 963 9862 15 9 (Where We Are In The World. The Hungarian Foreign Policy in the 21th Century)

*Norbert Varga
University of West Hungary*

Czakó Ágnes, Giczi Johanna, Sík Endre (szerk.): Piachely – KGST piac – Emberpiac. ELTE TáTK Budapest 2010. ISBN 978 963 284 139 7 (Informal Economy, Informal Markets in Eastern Europe)

*Kulcsár László
University of West Hungary*

JOURNAL OF ECONOMICS AND BUSINESS
RESEARCH

No. 2/2010

ISSN 2068 - 3537

Edited by
"AUREL VLAICU" University Arad, 2010

CONTENTS

Decision making based on assessing the welfare gained.....	7
By G. Cristescu, L. Jitaru, , L. NeamŃiu, S.G. Szentesi	
Environmental monetary valuation - an important step to estimate the economic-ecologic balance	26
By S.G. Szentesi, G. Cristescu	
Designing a management model for achieving economic-environmental balance in investment projects	40
By S. G. Szentesi, M. FranŃescu, S.Criřan	
Evaluation model for the economical-ecological balance.....	49
By S. Szenteři	
The environmental impact of electro-thermal plant (CET) Arad	61
By S. G. Szentesi, M. FranŃescu	
Etude sur la relation entre la performance financiře et performance sociale de l'entreprise.....	70
By C. Nicolaescu, M. Vizental	
Develop economic-ecological balance of investment objectives with the model confirmation/infirmation.....	76
By G. Szentesi, M. FranŃescu	
Modern approaches in modeling the economic-environmental balance modeling for investment projects affecting the environment.....	84
By S.G. Szentesi	
Achieving the economic-environmental balance for investment projects based on modified utility model.....	100
By S.G. Szentesi, M. Viezental	
Electre Method in Multicriterial Projects Evaluation Form Economic and Ecologic Point of View.....	112
By M.Viezental, S. G. Szentesi, G.	

Address

*University "Aurel Vlaicu" of Arad Romania, 77 RevoluŃiei Avenue, Arad
Tel/fax: 0040-257-280679 E-mail: luielacs@yahoo.com*

TERÜLETI STATISZTIKA

2011 MÁRCIUS

TARTALOM

SZERKESZTŐI OLDALAK

Százhetvenöt – Faluvégi Albert 99

TANULMÁNYOK

Adatok, információk a vörösiszap-katasztrófa térségéből – Berta Györgyné 101
Építésügyi feladatok a 2010. évi katasztrófák után Borsod-Abaúj-Zemplén
megyében és Devecser térségében – *dr. Szaló Péter – dr. Bálint Krisztián*
– *Barkóczy Zsolt – dr. Bedő Katalin – dr. Gerzánics Annamária*
– *dr. Halász Lajos – Horváth Balázs – Juhász Géza* 121

A kedvezményezett térségek besorolásának alakulása,
a lehatárolások módszertanának sajátosságai
– *Nagy András* 148

A válság területi konzekvenciái az iparban – *dr. Kiss Éva* 161
Északkelet-Magyarország jövedelmi térszerkezetének változásai a rendszerváltás után
– *dr. Pénzes János* 181

ISMERTETŐK

Mit tehet a vidékkutatás a vidék érdekében? Konferenciabeszámoló – *Bódi Mátvás* ... 198

Magyarország jövője – a jövő Magyarországa egy nagyszabású
akadémiai kutatás alapján – *dr. Kóródi József* 201

Mi hiányzik egy működőképes NUTS 2-es régióhoz?
Látélet Dél-Dunántúlról – *Palkó Katalin* 204

Társfolyóiratok tartalma 207

Helyreigazítás 208

A kéziratok formai és szerkezeti követelményei 208

*A Területi Statisztikában megjelenő tanulmányok
kutatói véleményeket tükröznek, amelyek nem esnek szükségképpen egybe
a KSH vagy a szerzők által képviselt intézmények hivatalos álláspontjával.*

Utánnnyomás csak a forrás megjelölésével!